

ΛΙΜΝΑΖΕΙ ΤΟ ΠΑΡΚΟ ΠΡΕΣΠΩΝ (Φεβρουάριος 2006)

Συγγραφέας: ΕΥΘΥΜΙΟΣ ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ

Την περασμένη Πέμπτη, 2 Φεβρουαρίου, σε όλο τον πλανήτη, εορτάστηκε με πανηγυρικές εκδηλώσεις και ανακοινώσεις θετικών επιτευγμάτων η Παγκόσμια Ημέρα Υγροτόπων, μια ημέρα αφιερωμένη στις λιμνοθάλασσες, στα έλη, στις λίμνες και τα ποτάμια, και γενικά σε όλα εκείνα τα μέρη που συνυπάρχει το στερεό με το υγρό στοιχείο. Είναι φανερό ότι η παγκόσμια κοινότητα έχει αναγνωρίσει ότι τα σύνθετα οικοσυστήματα που περιέχουν οι υγρότοποι είναι πολύτιμα για τη διατήρηση της βιολογικής ποικιλότητας, προσφέροντας ενδιαίτημα σε πολλά και απειλούμενα είδη πανίδας και χλωρίδας ενώ παράλληλα παρέχουν σημαντικότερες υπηρεσίες στον άνθρωπο, μεταξύ των άλλων συμβάλλοντας καθοριστικά στην ομαλή λειτουργία του υδατικού κύκλου.

Φαίνεται όμως ότι η χώρα μας δεν συμμερίζεται την ίδια άποψη. Κι όμως, η Ελλάδα έχει κυρώσει τη Συνθήκη Ραμσάρ για τους Υγροτόπους ήδη από το 1974 και δέκα ελληνικοί υγρότοποι-από το Κοτύχι έως το Δέλτα του Έβρου και από το Μεσολόγγι έως τη Λίμνη Κερκίνη- έχουν κηρυχθεί περιοχές Ραμσάρ Διεθνούς Σημασίας. Κατά καιρούς, κάποια μέτρα έχουν παρθεί για την προστασία και συνετή τους διαχείριση, σποραδικά όμως και χωρίς συνέχεια. Το 1991 μάλιστα δημιουργήθηκε στη Θεσσαλονίκη το Ελληνικό Κέντρο Βιοτόπων Υγρότοπων, ενώ το 2003 ιδρύθηκαν φορείς διαχείρισης σε όλους τους υγρότοπους Ραμσάρ οι οποίοι όμως είτε παραμένουν αδρανείς είτε υπολειπούν. Παράλληλα, η Λίμνη Κορώνεια κινδυνεύει να εξαφανιστεί, η κατάσταση στον Έβρο είναι ανεξέλεγκτη, ενώ η χώρα μας καταδικάστηκε πρόσφατα από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο για το ανεπαρκές θεσμικό πλαίσιο και άρα την αδυναμία αποτελεσματικής προστασίας των υγρότοπων του Μεσολογγίου. Αυτά εξηγούν γιατί όλες μέχρι το 1998 και από τότε οι επτά από τις δέκα περιοχές Ραμσάρ περιλαμβάνονταν στον Πίνακα του Montreux, που αφορά εκείνους τους υγροτόπους σοβαρά προβλήματα μια ευρωπαϊκή αρνητική«πρωτιά». Χαρακτηριστικό παράδειγμα έλλειψης ενδιαφέροντος είναι η πλήρης απουσία εκπροσώπων της χώρας μας από την Παγκόσμια Διάσκεψη της Συνθήκης Ραμσάρ, που έγινε στην Καμπάλα της Ουγκάντα τον Νοέμβριο του 2005. (Μόνη άλλη ευρωπαϊκή χώρα που δεν εκπροσωπήθηκε ήταν η ΠΓΔΜ).

Επικρίσεις

Κατά τη Διάσκεψη συζητήθηκε επικριτικά η πολιτική και πρακτική της Ελλάδας για τους υγρότοπους και καταχωρήθηκε αρνητική μνεία για το θέμα αυτό στο σχετικό ψήφισμα.

Και όμως η Ελλάδα έχει να επιδείξει τουλάχιστον μια σημαντική και μάλιστα με διεθνείς προεκτάσεις πρωτοβουλία στον τομέα της διαφύλαξης των υγρότοπων και της αειφόρου χρήσης των πόρων τους. Αναφερόμαστε στην περίπτωση των δύο λιμνών Μικρής Και Μεγάλης Πρέσπας, τις οποίες μοιραζόμαστε με την Αλβανία και την ΠΓΔΜ. Στην ευαίσθητη και εγκαταλελειμμένη μέχρι πρόσφατα αυτή περιοχή, ιδρύθηκε το 1991 η περιβαλλοντική οργάνωση Εταιρεία Προστασίας Πρεσπών (ΕΠΠ), από δέκα μη κυβερνητικές οργανώσεις, επτά ελληνικές και τρεις προερχόμενες από άλλες κοινοτικές χώρες (Γαλλία, Δανία και Ηνωμένο Βασίλειο).

Η ΕΠΠ εγκαταστάθηκε επιτόπου, στον Άγιο Γερμανό Πρεσπών, και ξεκίνησε να εργάζεται αθόρυβα αλλά αποτελεσματικά στο επιστημονικό, το πρακτικό αλλά και το κοινωνικό επίπεδο, καλύπτοντας τις αδυναμίες διαχείρισης του Δημοσίου. Ας σημειωθεί ότι η Πρέσπα κηρύχθηκε Εθνικός Δρυμός το 1974, αλλά δεν απέκτησε φορέα διαχείρισης μέχρι πρόσφατα, ο οποίος και δεν λειτουργεί λόγω έλλειψης στήριξης και χρηματοδότησης.

Δεκαπέντε έτη μετά την ίδρυσή της, η ΕΠΠ είναι εγκατεστημένη σε δικά της κτίρια, έχει κερδίσει την εμπιστοσύνη των κατοίκων της περιοχής και συνεργάζεται στενά με τον Δήμο Πρεσπών,

ενώ το προσωπικό της αποτελείται σε μεγάλο ποσοστό από Πρεσπιώτες.

Στις αρχές του 2000, με τη βοήθεια του WWF Ελλάς αλλά και της πρωτοβουλίας MedWet, η ΕΠΠ προώθησε την ιδέα συνεργασίας των τριών χωρών που μοιράζονται τη Μικρή και τη Μεγάλη Πρέσπα. Η πρόταση έγινε δεκτή και από τα τρία μέρη και με μια κοινή τους δήλωση στον Άγιο Γερμανό στις 2 Φεβρουαρίου 2000, οι

τρεις πρωθυπουργοί ανακοίνωσαν την ίδρυση του διασυνοριακού Πάρκου Πρεσπών. Η κίνηση αυτή χαιρετίστηκε παγκόσμια ως ένα σημαντικό βήμα συνεργασίας (και όχι μόνο για το περιβάλλον) στην ευαίσθητη αυτή περιοχή των Βαλκανίων.

Στο διάστημα που ακολούθησε, η Συνθήκη Ραμσάρ και το MedWet βοήθησαν να δοθεί μια συγκεκριμένη μορφή στο Πάρκο Πρεσπών, με την ίδρυση και λειτουργία Συντονιστικής Επιτροπής, η οποία αποτελείται από εκπροσώπους των αρμόδιων υπουργείων, της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων των τριών χωρών. Η Επιτροπή αυτή συνέρχεται κάθε εξάμηνο εκ περιτροπής σε κάθε μία από τις τρεις χώρες και προωθεί κοινά προγράμματα, δραστηριότητες και ρυθμίσεις. Ίσως η σημαντικότερή της πρωτοβουλία ήταν η κατάρτιση κατά το 2001-2002 Στρατηγικού Σχεδίου Δράσης για όλη την περιοχή Πρεσπών, που εκπονήθηκε από επιστήμονες και των τριών χωρών, με Χρηματοδότηση του ελληνικού υπουργείου Εξωτερικών, του WWF Ελλάς και συντονισμό της ΕΠΠ.

Ήπια ανάπτυξη

Με βάση το σχέδιο αυτό, που εγκρίθηκε και από τα τρία μέρη, αναπτύχθηκε ένα μεγαλόπνοο πρόγραμμα προστασίας και ήπιας ανάπτυξης για τις δύο λίμνες, με χρηματοδότηση από το Παγκόσμιο Ταμείο για το Περιβάλλον (GEF) και το γερμανικό Δημόσιο, ύψους 12 περίπου εκατομμυρίων δολαρίων. Πριν από λίγες ημέρες ανακοινώθηκε η έγκρισή του. Ποια καλλίτερη αφορμή για πανηγυρισμούς κατά την Παγκόσμια Ημέρα για τους Υγρότοπους; Η Πρέσπα. Δηλαδή μια επιτυχής διεθνής πρωτοβουλία στη Νοτιοανατολική Ευρώπη, με πρωτοποριακό περιβαλλοντικό και κοινωνικό χαρακτήρα, που ξεκίνησε από την Ελλάδα. Μια πρωτοβουλία που οδήγησε και στην έγκριση ενός προγράμματος ικανού να αλλάξει θετικά το πρόσωπο αυτής της ευαίσθητης αλλά υποβαθμισμένης περιοχής, ιδιαίτερα στην Αλβανία και την ΠΓΔΜ.

Δυστυχώς, η ελληνική πολιτεία παραμένει αδρανής να παρακολουθεί από μακριά τις εξελίξεις. Το ΥΠΕΧΩΔΕ καθυστερεί στον διορισμό προέδρου και συμβουλίου του

φορέα διαχείρισης για την ελληνική Πρέσπα. Τα αρμόδια ελληνικά υπουργεία αδιαφορούν επί μήνες στο σχέδιο κοινής δήλωσης των τριών μερών για την εδραίωση της συνεργασίας και τη συνολική διαχείριση των υδάτων. Συγκεκριμένες δεσμεύσεις ελληνικών πρωτοβουλιών δεν υλοποιούνται. Προτάσεις προγραμμάτων που υποβάλλονται στο πλαίσιο του Πάρκου Πρεσπών απορρίπτονται με ασαφείς δικαιολογίες. Παρά τις δηλώσεις για διαβαλκανική συνεργασία, η συμμετοχή του ελληνικού κράτους στο Πάρκο Πρεσπών παραμένει θεωρητική.

Τέλος, χαρακτηριστικό είναι ότι, κατά την τελευταία συνάντηση της Συντονιστικής Επιτροπής στον Άγιο Γερμανό τον Νοέμβριο του 2005, στην οποία μάλιστα προήδρευε η Ελλάδα, αναγκάστηκε η ΕΠΠ να καλύψει τις δαπάνες για να διαφυλάξει το κύρος της χώρας μας, μια και δεν είχε εγκριθεί η σχετική χρηματοδότηση από το ΥΠΕΧΩΔΕ (η οποία εκκρεμεί ακόμα).

Ας ελπίσουμε ότι κάποτε θα αντιληφθούν οι διοικούντες ότι και περισσότερα πρέπει να πράξουν για την υλοποίηση των αρχών της αειφορίας, αλλά και να αναδείξουν τις όποιες θετικές ενέργειες και μάλιστα σε διεθνές επίπεδο, αντί να παραπονούνται για τη δυσμενή κριτική που δέχονται από πολλές πλευρές.

Τ
ο άρθρο δημοσιεύθηκε στην εφημερίδα «Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ» την Κυριακή 5 Φεβρουαρίου 2006, σ. 29.